

ЗЛОЧИН У ЈАБЛАНИЦИ – ОПШТИНА ЛОПАРЕ

19.08.1992. ГОДИНЕ

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ЕТНИЧКИ САСТАВ СТАНОВНИШТВА ЛОПАРА

Општина Лопаре се налази у сјевероисточном дијелу Босне и Херцеговине на падинама планине Мајевице. Општина је изразито брдског предјела са разуђеним селима. Због свог повољног геоморфолошког положаја она је транзитна између два центра ове регије, Тузле и Бијељине. Граничила се са општинама Тузла, Зворник, Калесија, Угљевик, Брчко и Бијељина. Површина општине износи 297,86 km². Општина је била састављена од 44 насељених мјеста: Бобетино Брдо, Бријест, Брезје, Брњик, Брусница, Бучје, Вакуф, Висори, Вукосавци, Велино Село, Вражићи, Козјак, Колимер, Коњиковићи, Корај, Кореташи, Косци, Лабуцка, Липовице, Лукавица, Лопаре, Лопаре Село, Мачковац, Милино Село, Мртвица, Миросавци, Пељаве, Пирковци, Подгора, Потраш, Прибој, Пушковац, Пипери, Пукиш, Смиљевац, Тобут, Дријенча, Хумци, Миладићи, Шибосница, Челић, Јабланица, Нахвиоци, Ратковићи.

Географски положај општине Лопаре

Према резултатима пописа становништва из 1991. године у Лопарама је живјело 32.733 становника, националну структуру су чинили: Срби 18.404 (56,23%), муслимани 11.990 (36,63%), Хрвати 1.264 (3,86%) и остали 1.075 (3,28%). Срби су чинили већину у 31 насељу, муслимани у девет насеља и Хрвати у два насеља.¹

Резултати пописа становништва 1991. године

Дејтонским мировним споразумом општина Лопаре се дијели на двије засебне општине и то општину Лопаре (РС) и општину Челић (ФБиХ). Западни дио општине Лопаре, који је доминантно насељен муслиманским и хрватским становништвом, постаје општина Челић. Насеља која су преполовљена са новонасталом општином Челић су: Брусница, Челић, Јабланица, Лопаре Село, Лукавица, Миросавци, Нахвиоци, Пипери, Пукиш, Ратковићи и Висори. Поред тога, дијелови Прибоја и Бријеста су припали општини Теочак (ФБиХ), дио Подгоре у општину Сапна (ФБиХ). Упоредо с тим, из општине Тузла су дијелови села Колимер, Коњиковићи, Косци и Потраш пребачени у општину Лопаре. Према резултатима пописа становништва из 2013. године у општини Лопаре живи 15.357 становника,

¹ Доступно на: <http://www.statistika.ba/?show=12&id=20320>, посјећено 17.05.2021. године.

националне структуре: Срби 13.869 (90,3%), Бошњаци 1.371 (8,9%), Хрвати 50 (0,3%) и осталих 67 (0,4%).²

Село Јабланица се налази у западном дијелу општине Лопаре. Површина Јабланице износи 24,29 km². Према попису становништва из 1991. године, Јабланица је имала 1.119 становника. Национална структура је била сљедећа: Срби 1.015 (90,7%), Хрвати четири (0,4%) и осталих 100 (8,9%). Дејтонским мировним споразумом мањи дио Јабланице, који је ненасељен, припао је општини Челић. Послијератни попис из 2013. године пружа сљедеће податке: Јабланица има 889 становника, од тога Срба 879 (98,9%), Бошњака два (0,2%), Хрвата четири (0,4%) и осталих четири (0,4%).³

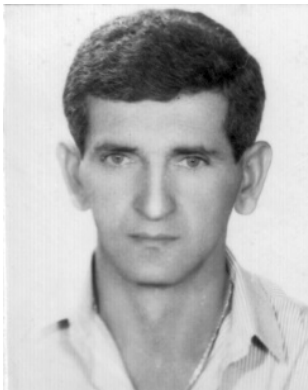

Географски положај села Јабланица у општини Лопаре

ОПИС ДОГАЂАЈА

Почетак ратних дејстава на подручју сјевероисточне Босне се, најчешће, везује за ратна дејства у Бијељини почетком априла, а оно што је дефинитивно означило почетак ратних сукоба у овој регији је напад на колону ЈНА у Тузли, 15. маја 1992. године. Након тога, цијело љето линије одбране на Мајевици су варирале, али се већ од првих сукоба на линији разграничења нашло село Јабланица. Од јуна крећу интензивне борбе на простору Јабланице и тако ће бити све до краја рата гдје је Војска Републике Српске изводила одбрану ширег рејона Јабланице, а у коначници и Лопара. Припадници тзв. Армије БиХ, свјесни важности овог села, често су изводили офанзивна борбена дејства. Први такав напад се догодио 13. августа 1992. године.

У Извјештају ЦЈБ Бијељина⁴ се наводи и изјава свједока Васиљка Видовића која се тиче почетка рата на подручју општине Лопаре као и о нападу припадника тзв. Армије БиХ на Јабланицу 13.

Ристо Криловић, прва српска жртва у Јабланици.

августа 1992. године: „По избијању ратних сукоба у БиХ и на подручју општине Лопаре, заједно са осталим мјештанима села Јабланица, прикључио се у одбрани подручја око села на планини Мајевици на потезу од тзв. мјеста `Шкриљ` до `Капљевца` на дужини линије од око два километра, која су била истурена према непријатељској страни. Исти је био командир вода који је био састављен искључиво од мјештана села Јабланица и одред се звао Међедник, а био је подређен Инжињеријском пуку у Лопарама којим је командовао Момир Зеџ. Наведени одред је тек у новембру 1992. године ушао у састав новоформиране 3. мајевичке бригаде ВРС. До критичног догађаја (мисли се на 19. август 1992. године – примједба аутора) било је неколико диверзантских упада на линије одбране и том приликом су теже рањена двојица бораца, болничар Мило Јањић и командир чете Зоран Божић, а заробљено јеједно цивилно лице - Рикан Даргић који је одведен у заробљеништво у

² Исто.

³ Исто.

⁴ Наведено према: Извјештај као допуна кривичне пријаве, ЦЈБ Бијељина, број: 10-02/1-230-311/15., од 05.03.2015. године.

Тузлу. У једном од превих оружаних напада на линију одбране, који се догодио 13. августа 1992. године, погинуо је припадник СЈБ Лопаре, Ристо Криловић.“⁵

Након ових диверзантских упада и фронталног напада на Јабланицу, становништво Јабланице било је у страху од могућих нових и још већих напада на њихово село. Да су страхови били оправдани показало се свега неколико дана касније. Тачније, на православни празник Преображење, 19. августа 1992. године, у раним јутарњим часовима, припадници тзв. Армије БиХ су извели нови напад на Јабланицу, а и у овом нападу су користили стратегију диверзије.

У Кривичној пријави СЈБ Лопаре⁶ се наводи да су, 19. августа 1992. године, припадници муслиманско-хрватских формација извршили напад на дијелу фронта „Кадина чесма“ у Јабланици. Упоредо са нападом на положаје бранилаца села, убачена је једна диверзантска група тзв. Армије БиХ у дубину српске територије. Након што је Владан Божић, који је био на положајима одбране Јабланице, добио јаке болове у стомаку, а два сата касније рањен и Радомир Мићић, у предјелу главе и рамена, војно санитетско возило у коме су били возач и љекар је дошло како би се Владан Божић и Радомир Мићић превезли до болнице у Лопарама. У санитету је, поред рањеног Мићића и Божића који је имао изненадне здравствене проблеме, био возач Божидар Абаџић и медицинар Војислав Јанковић, а уз пратњу Васиљка Видовића, и они су се упутили ка Лопарама. Васиљко је возило допратио до мјеста званог „Кулинов гроб“, а одатле је санитет наставио без пратње. Када су поменута лица у санитету дошла до мјеста званог „Грабик“ у Јабланици, на возило је отворена ватра из постављене засједе од стране припадника тзв. Армије БиХ. На санитет је пуцано из пјешадијског наоружања уз употребу зоља и оса. У том нападу гину све четворица путника у санитету, а након испаливања ракете из осе возило се запалило, те су све четворица убијених изгорјела.⁷

Већ помињани Васиљко Видовић је припадницима СЈБ Лопаре описао шта се десило критичног тренутка: „Дана 19. августа 1992. године, Васиљко се налазио на положају у Јабланици у дијелу „Кадине чесме“. Наведеног дана дошло је до напада муслиманско-хрватских снага. Напад је био по цијелој линији одбране и у току борбе један српски борац Владан Божић, син Милана, добио је јаке болове у предјелу стомака. Везом је успостављен контакт са командом у Јабланици, гдје је речено да се исти не вози у село из безбједносних разлога. Послије једно два часа дошло је до рањавања српског борца Радомира Мићића, сина Србе, у предјелу браде и рамена. Истом је помоћ указао Војислав Јанковић, син Митра. У току борби више пута је наглашавано да се повријеђени не возе са положаја јер пут није безбједан. Васиљко је имао разговор са возачем хитне помоћи Божидаром Абаџићем и исти му је рекао да мора превести рањеног Мићића до села, а да се даље превуче у болницу. Васиљко је са њим сјео у кола хитне помоћи и возило испратио до мјеста званог `Кулинов гроб` и ту изашао, а у возилу су даље наставили возач Божидар Абаџић и медицинар Војислав Јанковић, рањени Радомир Мићић и болесни Владо Божић. Када се Васиљко пјешке вратио на прву линију сазнао је да је возило

⁵ Наведено према: Извјештај као допуна кривичне пријаве, ЦЈБ Бијељина, број: 10-02/1-230-311/15, од 05.03.2015. године.

⁶ Кривична пријава, СЈБ Лопаре, број: 18-10/02-230-3, од 18.01.1993. године.

⁷ Исто.

хитне помоћи, које је он испратио упало у засједу у дијелу Јабланице званом `Грабик` и да су сви у возилу погинули.“⁸

Остаци санитета у коме су погинули српски војници. На првој фотографији се види ознака црвеног крста на санитету⁹

Васиљко Видовић је 23 године након злочина у Јабланици поновио свој исказ припадницима ЦЈБ Бијељина, а уз то објаснио да је покојни Војислав Јанковић, као љекар, тражио да се

⁸ Службена забиљешка, СЈБ Лопаре, број: 18-10/02-230- , од 20.08.1992. године.

⁹ Фотографије изгорјелог санитета на лицу мјеста начинио Милан Абаџић.

рањени Мићић и болесни Божић хитно пребаце у болницу у Лопаре. Дозволу за превоз санитарским возило добили су од командира чете, Раде Илића из Лопара.¹⁰

Видовић даље објашњава: „Тог дана, тек негдје око 17 часова, јединице које су кренуле у испомоћ из правца Јабланице и Лопара пробиле су засједу и прве стигле до санитарског возила, које је било погођено ручним бацачем `оса`, из непосредне близине од десет до 15 метара, јер су на лицу мјеста остале футроле од пуњења осе. Том приликом сви у возилу су погинули и изгорјели. На возилу се тачно видио улаз и излаз ракете. Свједок Видовић је након два дана од наведеног догађаја пролазио наведеним путем и том приликом је видио санитарско возило од којег је остао само лим, трагове костију настрадалих које су остале и које нису успјели све сакупити и још увијек се осјећао мирис изгорјелих тијела, те су се сви згрожавали наведеним призором.“¹¹

У извјештају се наводи и изјава оца убијеног Божидара Абаџића, Саватија, који је у рату био ангажован као кувар у Војсци Републике Српске у Јабланици: „Његов син Божидар био (је) ангажован као возач санитарског возила `Пинцгауер` на линији у Јабланици. Дана 19. августа 1992. године, Саватија је био на дужности у кухињи и тога дана је подијелио свим војницима који су кренули на линију суве оброке, као и свом сину Божидару. Тог дана је извршен напад на њихове линије одбране од стране припадника тзв. Армије БиХ. Познато му је да су се тога дана санитарским возило `Пинцгауер` требали пребацити у болницу у Лопаре рањени Радомир Мићић и болесни Владан Божић, са којима је био санитарлија - болничар Војислав Јанковић и возач, његов син, Божидар Абаџић. Како је касније сазнао, припадници тзв. Армије БиХ су направили засједу, затим запуцали у возило и том приликом су погодили његовог сина Божидара, да би након тога санитарско возило се кретало напријед око 100 метара, слетило с пута, ударило у једно дрво – крушку и преврнуло се. Након тога су припадници тзв. Армије БиХ испалили пројектил из ракетног бацача `оса` у санитарско возило, које је том приликом запаљено и у њему су у потпуности изгорјела сва четири тијела. Након три до четири дана од наведеног догађаја Саватија Абаџић је дошао на лице мјеста звано `Грабик` и у возилу пронашао још остатака костију његовог сина Божидара, а у близини возила пронашао је шљем плаве боје на коме је писало Бајро и исти је највјероватније припадао војнику тзв. Армије БиХ који је извршио наведену засједу.“¹²

Након овог напада на Јабланицу, припадници тзв. Армије БиХ су наставили континуиране нападе на то српско село. Све до краја рата Јабланица је била на мети муслиманско-хрватских формација. У једном таквом нападу, у јануару 1994. године, злочин је поновљен над заробљеним српским војницима. Упркос томе, Јабланица је одбрањена и остала је под контролом Војске Републике Српске.

¹⁰ Наведено према: Извјештај као допуна кривичне пријаве, ЦЈБ Бијељина, број: 10-02/1-230-311/15, од 05.03.2015. године.

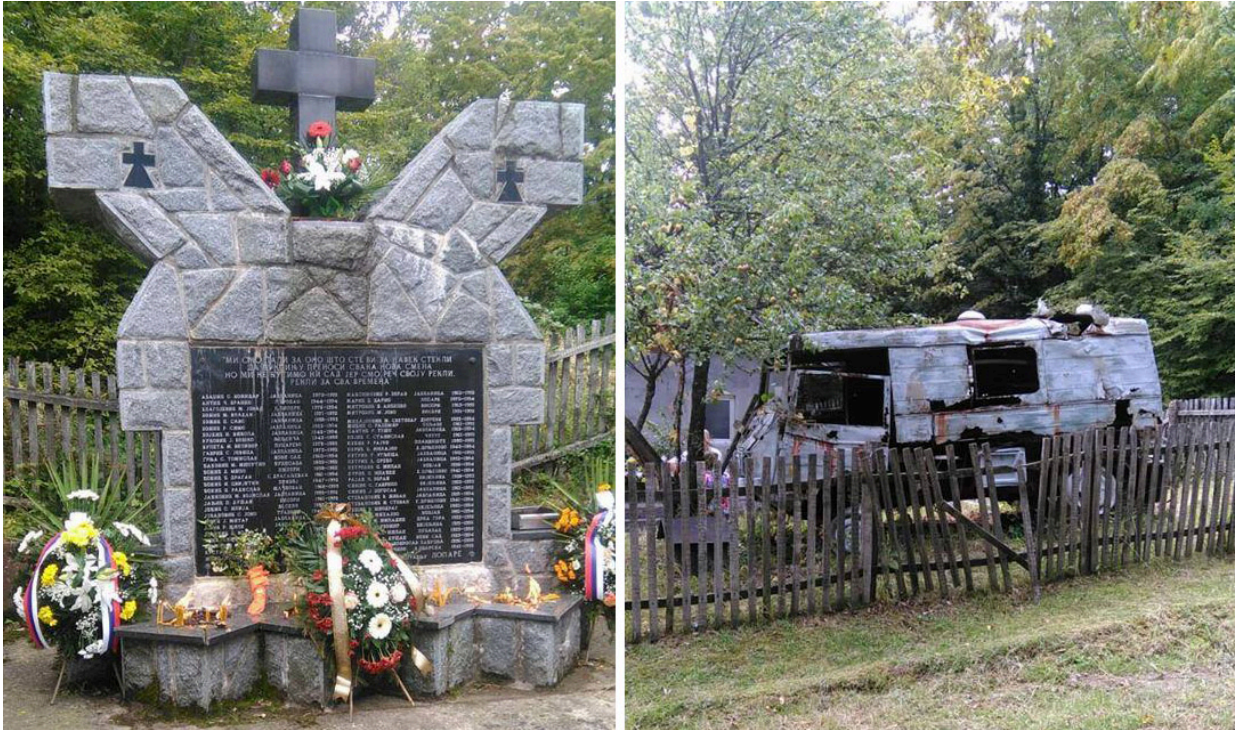
¹¹ Исто.

¹² Исто.

Остаци изгорјелог војног санитета

У Јабланици се данас налази споменик за погинуле и убијене војнике Војске Републике Српске и цивилне жртве Јабланице, а такође је сачуван остатак од изгорјелог санитарског возила. Сваке године на Преображење, односно 19. августа, у Јабланици се одржава парастос за четворицу убијених Срба.

Споменик убијеним и погинулим Србима из Јабланице и остаци санитарског возила

ЖРТВЕ

У Јабланици је, према подацима Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица, 13. августа 1992. године, у борбама са припадницима тзв. Армије БиХ погинуо Криловић (Петар) Ристо, ID: 38258, рођ. 1958. године.

Према подацима Центра, у засједи у Јабланици 19. августа 1992. године, убијена су четири припадника Војске Републике Српске.

Табела Смртно страдали припадници Војске Републике Српске у Јабланици 19. августа 1992. године

РБ	ID ¹³	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
1.	61577	Абаџић	Саватија	Божидар	1970.	19.08.1992.	Возач санитета.
2.	661	Божич	Милан	Владан	1971.	19.08.1992.	
3.	1394	Јанковић	Митар	Војислав	1958.	19.08.1992.	Љекар.
4.	16266	Мићић	Србо	Радомир	1961.	19.08.1992.	Претходно рањен у предјелу браде и рамена на линији одбране.

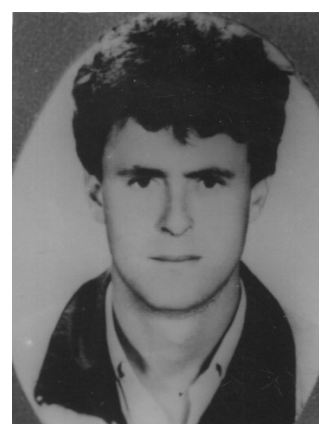
Божидар Абаџић

Владан Божић

Војислав Јанковић

Радомир Мићић

НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ВОЈНЕ ФОРМАЦИЈЕ КОЈЕ СУ УЧЕСТВОВАЛЕ У НАПАДУ

У нападу на „Кадину чесму“ у Јабланици и у постављању засједе у рејону „Грабика“ учествовали су припадници Прве тузланске бригаде ТО Тузла и то 2. пјешадијска чета Друге бригаде, одред Дријенча, и 1. пјешадијска чета из Прве бригаде. Дакле, злочин у Јабланици су извеле дојучерашње комшије јабланичких Срба.

ПРАВОСУДНИ ПРОЦЕСИ

Иако је МУП Републике Српске поднио више кривичних пријава и извјештаја против лица који су починили напад из засједе на санитет Војске Републике Српске, 19. августа 1992. године, до данас није подигнута ниједна оптужница како пред Судом БиХ, тако ни пред ентитетским судовима.

¹³ ID представља број под којим се жртва налази у електронској бази Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица.